

NR. 3. 7. ÅRGANG. NOVEMBER 1998

Kunst

omkring trolden

Informationsavis fra Museums- og kunstforeningen for Vejen og omegn

Erik Heide. Skulptur udstilling

Fra skulpturen ved begyndelsen af vort århundrede, som præsenteret på Wilhelm Lembruck udstillingen, bevæger vi os op i tiden her og nu - men med spredte kig en del årtier tilbage i tid. Samtidig går vi fra det store udland, nærmere betegnet tysk kunst, til det hjemlige - helt præcis til Mors.

Erik Heide er i 1934 født på Mors, hvor han voksede op. For at få den ønskede uddannelse som maler og grafiker gik turen til København, hvor han var indskrevet på Det kgl. danske Kunstakademi fra 1951-54. Han var der elev af maleren Kresten Iversen og grafikereren Holger J.Jensen - som billedhugger er han autodidakt. Men man kan vel hævde, at en del af det praktiske arbejde må være gået ind

'med modernismen' under ophold i familiens smedeværksted i Øster Jølby, som Heide fortsat benytter. Efter endt uddannelse flyttede han nemlig siden tilbage til Mors, til omgivelser, der i høj grad afspejles i hans værker - direkte genkendeligt i den tidlige grafiske produktion og siden i skulpturenes rå enkelthed.

Fra 1958 har Heide udelukkende beskæftiget sig med skulptur, en mere end lovende grafisk produktion til trods. Hans materialer er ofte voldsomme og enkle - foretrukne er støbejern, træ og granit, men også bronzen finder ofte indpas. Netop støbejern som materiale er på sin vis næsten en tilfældighed - det startede med eksperimenter sammen med Richard Winther, fortsatte siden på Morssø Jernstøberi, og efter lukningen der har han fundet andre hjælpere.

Udsmykningsopgaver

Listen over tillidshverv, der har været betroet Erik Heide er lang. Han har blandt meget andet flere gange fungeret som udstillingscensor, var en tid formand for Den frie Udstilling, har i næsten 20 år siddet i bestyrelsen for landets fremmeste billedhuggermuseum, Thorvaldsens Museum og i årene 1971-74 var han medlem af Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg.

Ser man i dag på Heides produktion, synes han at have været et rigtig godt valg til posten i Statens Kunstfond. Bag sig har han nu talrige store udsmykningsopgaver. Det startede allerede i 1969 med et prisbelønnet værk i Odder, men tog for alvor fat omkring slutningen af 80'erne. Ikke så langt fra Vejen kan man bl.a. se hans værker på torvet i Haderslev, Horsens og Varde samt ved Kolding Fjord. Men skulptur er ikke kun det enkelte fritstående værk. For Vejdirektoratet har han løst forskellige opgaver. På det seneste er det blevet til formgivningsløsninger på broer og voldpassager ved den store ringvej i Randers.

Et andet vigtigt aspekt omkring Heides arbejde i det offentlige rum er hans aktive deltagelse i diskussionen om den moderne kunsts plads i kirkeinteriøret. Han er formand for det udvalg under Akademirådet, der inddrages som konsulenter i forbindelse med

Erik Heide

kirkeudsmykninger. Selv har han skabt markante udsmykninger til både nye og gamle kirkerum (bl.a. Kvaglund Kirke ved Esbjerg), og ved Roskilde Domkirke ligger hans gravsten for Frederik IX.

Erik Heide er i et interview fra 1984 citeret for at skulle have sagt: "Jeg begyndte at arbejde med kunst i skolen ligesom andre børn gør det - men modsat de fleste er jeg bare aldrig holdt op med det". Arbejdet med kunsten er uden videre blevet en integreret del af hans liv. Alle steder lurer og venter motiverne - det er blot et spørgsmål om at være åben. Mægtige værker vokser ud af et lille bitte 'fund' i naturen eller blot en undselig flamingorest, andre værker udspringer af mønstre og former 'opsnapet' i forbifarten - i et værksted eller på gaden. Set med det rette øje indeholder selv de mest banale sager en kerne, der bliver spændende, når den ophøjes på rette vis.

Julekalenderen

Udstillingen af Erik Heides værker vil - som de tre foregående udstillinger af nulevende danske billedhuggere: Pontus Kjerrman, Niels Guttormsen og Bjørn Nørgaard - rumme en afdeling, der er særlig udformet som julekalender. Det vil sige, at der i Vestsalen står 24 kasser med hver sit 'hemmelige' indhold, der gradvist afsløres i løbet af december måned. Hver dag kommer skoleklasser og er med til at åbne dagens låge og få sig en snak om netop dette værk, billedhuggerens øvrige produktion samt skulptur og kunst i al almindelighed. Heide har fortalt, at det var netop julekalenderaspektet af udstillingen på Vejen Kunstmuseum, der fik ham til at sige ja. Det er en anderledes måde at vise kunsten, og i forlængelse af succesen med de tidligere kalendere kan vi sige, at denne særlige form for skulpturformidling har været rigtig mange til glæde.

Allerede på 4. år synes der at tegne sig et mønster i valget af kunstnere til vinterens skulpturudstillinger: - hvor Pontus Kjerrman og Bjørn Nørgaard arbejder meget direkte med fortællingen, arbejder Niels Guttormsen og Erik Heide konstruktivt eksperimenterende med materialernes muligheder, - tankevækkende er det, at de begge blev uddannet som malere!

Her meldes endnu ikke om næste års decemberudstilling, - det bliver en hemmelighed lidt endnu.

Teresa Nielsen.

Erik Heide: Portræt, 1997. Støbejern.

Fynsk malerkunst på Bække Skole

Fritz Syberg: Ved bondegården 1919.

Fynboerne er betegnelsen for en række kunstnere, født på Fyn eller med tilknytning til øen, der i 1880'erne mødtes som elever på Zahrtmans Skole o København. Der er ikke tale om nogen egentlig kunstnersammenslutning, men nærmere om en fælles interesse for landskabsmaleriet, årets gang i naturen, hverdagslivet i og omkring hjemmet og på arbejdet.

Disse malere var i første række Peter Hansen, Anna og Fritz Syberg, Johannes Larsen, men også kunstnere som den socialrealistiske Jens Birkholm, den kraftfulde Poul S. Christiansen og den stilfærdigt malende københavner, Karl Schou nævnes i forbindelse med Fynboerne, der i datiden lidt nedsættende omtaltes som 'Bondemalerne'. Ovennævnte emne er indholdet i cand. mag. Grethe Bays lysbilledforedrag på Bække Skole mandag d. 23. nov. kl. 19.30.

Det er Bække Aftenhøjskole og Veerst-Bække Menighedsråd, der har taget initiativet til denne aften, og Museums-og kunstforeningen for Vejen og omegn har fundet det nærliggende at være medarrangør, idet vi i bestyrelsen håber, at mange fra Vejen vil tage turen til Bække denne aften. Aftal indbyrdes om kørselsmuligheder. Kaffe og brød medbringes. Entreen er kr. 25,-

Arrangementet holdes i Folkeuniversitetets regi.

Hvervekampagne

Som tidligere starter vi fra bestyrelsen sæsonen op med en hvervekampagne. Det tidligere fremsendte tekstmateriale henvender sig til medlemmerne, der ved hvervning deltager i bortlodning af et kunstværk efter eget ønske, i udvalg.

Fra bestyrelsen forventer vi, at medlemmerne vil gøre en stor indsats for at forny medlemsskaren.

Flere hverve-papirer kan rekvireres på tlf. 75 360633.

I nærmeste fremtid vil foreningens vindue i Nørregade 1, Vejen, publicere kunstforeningens program og virke.

NYT fra Vejen kunstmuseum

Under et besøg på museet kan det blandt de roligt, tilstedeværende værker måske for den udefra kommende gæst være vanskeligt at forestille sig, hvor meget der hver dag sker 'bag kulisserne'. Det er mangeartede sager - blandt de praktiske opgaver er udlån af værkerne i samlingen.

Udlån fra Vejen Kunstmuseum.

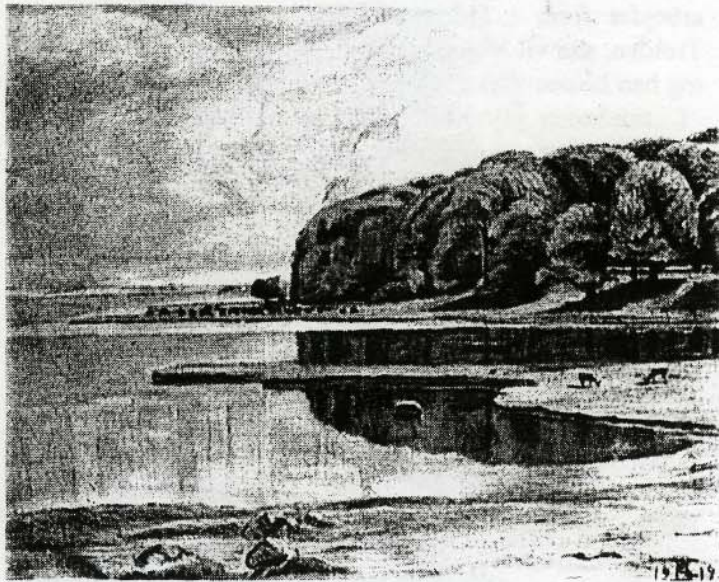
Nylig er Ejnar Nielsens store landskab fra Gjern vendt hjem fra en rejse til Brandts Klædefabrik i Odense, og inden da var det på visit i Köln, hvor det belyste den danske side af det symbolistiske landskabsmaleri i Norden. Vejen Kunstmuseums Hammershøj billede "Fra en bagerbutik" har gjort stor succes på Ordrupgaard, siden på Orsay Museet i Paris, og senest på Guggenheim Museet i New York. Niels Hansen Jacobsens hovedværk "Skyggen" har man fra Orsay Museet ønsket at låne til deres store udstilling år 2000 - om europæisk kunst omkring 1900 - det er et gennembrud for hans værdsættelse på europæisk plan! Indenrigs sker der også en del kunstdån. Museets to værker af Poul S. Christiansen vises for tiden på Sophienholm og har inden da været på museet i Faaborg. Erik Raadals "Galgebakken" og et landskab af Lauritz Hartz har været vist på Brandts Klædefabrik i Odense. Også museets to Slott-Møller værker (det ene en nyerhvervelse) har været ude af huset - på visit på Nordjyllands Kunstmuseum.

Nye kunstværker til Samlingen.

I museets inventarprotokol og årsberetningerne kan man år for år følge tilgangen af nye værker til samlingen. I 1994 kom der 81, i 1995 112, i 1996 32, i 1997 39 og i indværende år er der pr. 11.11. 98 allerede tilgået 119 numre, hvor af de ni dækker over mapper fyldt med flere hundrede studietegninger og akvareller af Anna E. Munch.

SAXBO og museets øvrige samling af keramik.

Forøgelsen af Vejen Kunstmuseums samling er ofte sket i form af gaver. I 1994 kom donationer af Hans Nikolaj Hansens værker og Anna E. Munchs. Det følgende år

Udlån til udstillinger:

Poul S. Christiansen: Fra engene ved Bogenæs. 1919.

skænkede Inger Liisberg, enke efter billedhuggeren Hugo Liisberg, museet 104 værker af hans arbejder (bl.a. keramiske værker produceret hos Saxbo). I år har museet som gave fra Antoinette Jensen modtaget 35 stentøjsarbejder fra Saxbo værkstedet. De er skænket til minde om hendes mand, ovnbygger Frank Edvard Jensen, der hjalp Saxbos legendariske stifter, glasurspecialisten, Nathalie Krebs med ovnen.

Saxboværkerne er en afgørende udvidelse af museets keramiske samling, der tager udgangspunkt i et udvalg af Niels Hansen Jacobsens stentøjsarbejder. Gradvist er andre kunstnernavne kommet til. Asger Jorn skænkede museet to flotte Bindsbøll vaser, og siden er tilgået værker af bl.a. Hugo Liisberg, Karen Hannover, Søren Kongstrand, Patrick Nordström og Martin Mortensen. Der er også erhvervet keramiske arbejder af nulevende kunstnere som Ursula Munch-Petersen, Niels Guttormsen, Bente Skjøttgaard og i sommer tilgik en mægtig glaseret skål af Morten Løbner Espersen. Den er skænket museet som gave fra Ny Carlsbergfondet, der så slægtskabet mellem hans og Niels Hansen Jacobsens kraftfulde arbejde med glasuren. Et lignende slægtskab mærkes i de fem værker af keramikeren Gutte Eriksen, som museet har fået overdraget fra Statens Kunstfond, der endvidere - i forlængelse af vores lille Ursula Munch-Petersen samling - har givet os et eksemplar af hendes sildekrukke fra 1981.

Statens Museumsnævn.

Ved udvidelse af samlingen har der - ud over gaver både fra private og fonde - været megen støtte at hente hos Statens Museumsnævn. To gange om året kan Vejen Kunstmuseum med landets øvrige statsanerkendte kunstmuseer søge om støtte til erhvervelser. På det seneste har det givet hjælp til køb af en omfattende samling statuetter af billedhuggeren Johannes Bjerg. Han var født i Ødis og kom gennem ægteskab i familie med og dermed direkte i forbindelse med Hansen Jacobsen. Samtidig har Nævnet støttet indkøb af N. Hansen Jacobsens marmorbuste af Johannes Lauridsen. Den er en pendant til den marmorbuste af Maren Lauridsen, der længe har stået på museet. Parret kan nu ses i Skibelundsalen.

I oktober ansøgningsrunden sagde Statens Museumsnævn ja til at betale de 15.000 kr., der skulle til for samleren John Hunov at erhverve en fin og repræsentativ samling værker fra det keramiske værksted "Møller & Bøgely", der eksisterede omkring årene 1916-20 i Skotterup. Museet har i forvejen en enkelt krukke fra værkstedet.

Ud over den særlige pulje til erhvervelser findes også en "hastesum" til støtte ved auktionskøb. Sidste år bekostede Nævnet således museets køb af Viggo Pedersens maleri af en brændesamlerske på en skovsti, og senest har Nævnet bidraget ved erhvervelsen af Harald Slott-Møllers maleri "Sejlskib i måneskin, Kolding Fjord ved nattetide" malet i 1902. Værket passer på forbilledlig vis ind i den symbolistiske samling og står flot med hans portræt af en

sortklædt kvinde, som længe har tilhørt museet.

Konsolidering af samlingens 'grundpiller'.

Som Harald Slott-Møller billedet supplerer mange erhvervelser et allerede eksisterende udvalg af en kunstners værker. På det seneste er det lykkedes at købe et tidligt billede af Gudmund Lervad. Ind til ombygningen af museets kiosk er færdig hænger det fremme, men må efterfølgende - sammen med talrige andre værker - krybe i museets kældermagasin til der med tiden bliver mere plads til den permanente samling. Også Axel Hou og Anna E. Munch er der købt og skænket flere værker af.

Anna E. Munch udstillingen har for alvor kastet lys over en i dag næsten glemt kunstnerinde. Den har ført meget med sig. I december købte museet på auktion et flot portræt af en vestjysk fiskerkone malet lige op til århundredeskiftet, og ved åbningen af udstillingen havde Gertrud og Niels Ehrenreich - i forlængelse af deres gaver i 1994 - skænket museet en stor skitsebog og et sent selvportræt. Med foråret kom en stor og glædelig overraskelse. Museets vognmand, Niels Justesen fra Faaborg, var stødt på kunstnerindens maler-skab. Det viste sig, at hun selv havde tegnet det, og det rummede fortsat en omfattende samling af hendes skitser. Skab og indhold er i dag en del af museets samling og skal med tiden få sin plads!

Af og til sker der erhvervelser, der udvider skaren af kunstnere, der er repræsenteret i samlingen. Således er tilgået to kridttegninger af tegneren Kay Nielsen. Han er mest kendt for sine eksotiske illustrationer, men disse værker viser hans symbolistiske udgangspunkt og supplerer derved også grundstammen i museets samling.

Kældermagasiner.

Det er en glæde at kunne meddele, at det går hastigt frem med de nye magasiner. Det skyldes først og fremmest vores militærnægter Kim Schultz Ravn, der sammen med museets håndværker, Frederik Madsen bl.a. har udtænkt og producerer de nye rammer til opmagasinering af malerierne. Når det store projekt er afsluttet, skal de videre med de øvrige rum, bl.a. studiesalen til keramik. Som det fremgår ovenfor bliver der nok at stille på hylderne ... men de skal jo også laves. Afslutningsvis vil jeg endnu engang sende en bøn om, at alle, som har lyst til at give en hånd med, skal være meget velkomne. Det gælder i særdeleshed dem, der er gode til at arbejde med træ, male og spartle.

Teresa Nielsen.

Redaktion: Poul Erik Hansen (ansvarshavende)
Badstuegade 6, 6100 Haderslev. Tlf. 74 525715
Sv. Holm Larsen, Bakkevej 3, 6600 Vejen. Tlf. 75 360633
Solveig R. Larsen, Askovvej 31 A, 6600 Vejen Tlf. 75 366255
Bladets red. modtager gerne stof fra foreningens medlemmer.

Vingaven 1998. "Støt Trolden Vinen"

I 1923 opførtes i Vejen det enestående Troldepringvand. Det skulle - modsat alle andre fontæner i Norden - fungere året rundt, fordi det sprang med varmt vand. Værket er en forbilledlig forening af det nyttige og det skønne: Byen skulle have et kølebassin til det nye elværk (i dag Expert i Lindegade). Bestyrelsesformanden, snedkermester Willadsen, tænkte ganske utraditionelt. Han foreslog, at man lod kølebassin være fontæne og overlod det kunstneriske ansvar til byens talentfulde og ligeledes utraditionelle billedhugger, Niels Hansen Jacobsen. Valget kom til at stå mellem to midtfigurer: "Den lille Havfrue" og "Trolde, der vejrer Kristenkød". I betragtning af fontænen centrale beliggenhed sagde O. Vang-Lauridsen (Alfa): "Jeg ser helst, at der på denne Plads opstilles noget, der er mere yndefuldt - Trolden giver jo absolut intet Skønhedsindtryk". Et helt andet syn havde en af fortalene, hr. Hauge, der hævdede, at: "Hansen Jacobsens arbejder frem i Tiden vil blive anerkendt. Vælger vi Trolden, saa vil Vejen komme i alle Landets Blade". Der tog han bestemt ikke fejl!

I tidsånden forestillede Hansen Jacobsen sig et pragtværk i granit og bronze. Af økonomiske årsager blev granitten dog skiftet ud med beton, der desværre påvirkes af vind og vejr. I dag er det for alvor galt fat med kummen omkring Trolden. Med tiltagende fart nedbrydes kanterne, tudserne og øglerne, som Hansen Jacobsen modellerede direkte i den våde beton hen over sommeren 1923.

Troldepringvandet kræver en omfattende renovering. Ideelt set skal betonen skiftes ud med granit - et projekt til et par millioner. Som ved andre store opgaver er alle bidrag kærkomne. For hver flaske, der sælges af STØT TROLDEN VINEN bliver der 10 kr. mere til istandsættelsesarbejdet. Vinen forhandles hos både Kvickly og Løvbjerg i Vejen. Den vil også være til salg på Vejen Kunstmuseum. Etiketten er tegnet af den kendte danske grafiker Torben Skov.

Teresa Nielsen.